

KRZYSZTOF MROCKOWSKI

Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Socjologiczno-
Historyczny
Instytut Historii

ul Rejtana 16 c
35-959 Rzeszów

AUTOREFERAT NA TEMAT OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO- BADAWCZYCH

Spis treści

1. Informacje podstawowe

- 1.1 Imię i nazwisko
- 1.2 Posiadane dyplomy i stopnie
- 1.3 Informacja o zatrudnieniu

2. Wskazanie osiągnięcia naukowego

- 2.1 Główne osiągnięcia naukowe
- 2.2 Oryginalne naukowe prace twórcze, stanowiące uzupełnienie osiągnięcia naukowego

3. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

- 3.1 Statystyka publikacji
- 3.2 Udział w projektach naukowo-badawczych, uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych
- 3.3 Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach

4. Dydaktyka

1. INFORMACJE PODSTAWOWE

1.1 Imię i nazwisko:

KRZYSZTOF PAWEŁ MROCZKOWSKI

1.2 Posiadane dyplomy i stopnie

a) Dyplom ukończenia studiów magisterskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, historia, 1999

Tytuł pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Kastorego: „Amerykańskie jednostki powietrzno-desantowe w II wojnie światowej”.

b) Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, Wydział Socjologiczno-Historyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2008

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Operacje zrzutowe lotnictwa aliantów zachodnich i funkcjonowanie zrzutowisk AK na terenie dystryktu krakowskiego i galicyjskiego w latach 1941 – 1944”.

Promotor w przewodzie doktorskim: dr hab. Andrzej Olejko prof. UR

Recenzenci w przewodzie doktorskim:

a) prof. dr hab. Tadeusz Kmiecik

b) dr hab. Andrzej Bonusiak prof. UR

1.3 Informacja o zatrudnieniu

1999 – obecnie: Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, Główny Inwentaryzator Zbiorów, Z-ca Dyrektora ds. Naukowych

2010 – obecnie: Adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego

2. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO WYNIKAJĄCE Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ.U. NR 65 POZ. 595 ZE ZM.)

2.1 Główne osiągnięcie naukowe:

Krzysztof Mroczkowski, *Wojna i „Pokój dla Galilei”. Militarne i polityczne konfrontacje Organizacji Wyzwolenia Palestyny i Państwa Izrael na terytorium Libanu w latach 1970-1985*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego 2018.

Recenzenci:

- dr hab. Daniel Boćkowski, prof. Uniwersytetu w Białymstoku
- dr hab. Aleksander Głogowski, Uniwersytet Jagielloński

Omówienie celu naukowego wskazanej pracy i osiągniętych wyników:

Moje zainteresowania badawcze od lat skupiają się wokół styku historii wojskowej i polityki. Od dawna jestem zafascynowany nie tylko wojskowością jako taką, ale przede wszystkim jej funkcją w działaniach politycznych – szczególnie w kontekście Bliskiego Wschodu w XX wieku. Do tej pory problematyka ta była przedmiotem wycinkowych badań, których efekty pojawiały się w światowej literaturze przedmiotu, jednak moim zdaniem w polskiej literaturze naukowej nie została w wystarczający sposób

przeanalizowana, a w badaniach obejmujących szeroko rozumianą problematykę mariażu historii polityki i wojskowości uwzględniane były tylko pewne jej aspekty. Zatem moja publikacja stanowi niejako kontynuację badań o znaczeniu światowym i wprowadza je na grunt polskiej nauki.

W kontekście wydarzeń mających miejsce na Bliskim Wschodzie w XX wieku monografia mojego autorstwa pt.: **„Wojna i „Pokój dla Galilei”. Militarne i polityczne konfrontacje Organizacji Wyzwolenia Palestyny i Państwa Izrael na terytorium Libanu w latach 1970-1985”** (recenzenci: dr hab. Daniel Boćkowski, prof. Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Aleksander Głogowski), opublikowana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2018 r., jest nie tylko uzupełnieniem swoistej luki w polskich badaniach nad zagadnieniami historii Bliskiego Wschodu drugiej połowy XX wieku, ale przede wszystkim efektem mojej wieloletniej fascynacji tym regionem i inspirowanej tą pasją pracy naukowej.

Trwająca szereg lat wielopłaszczyznowa wojna w Libanie, udział w niej różnych grup i frakcji libańskich, Syrii, Państwa Izrael i Organizacji Wyzwolenia Palestyny (OWP) to tematyka dotąd dość rzadko opisywana w polskiej literaturze naukowej bądź popularnonaukowej czy publicystyce. Z niewiadomych powodów przyćmiewają ją inne kampanie z udziałem izraelskich sił zbrojnych. Podobnie sprawa przedstawia się także i z aspektami istnienia i działalności OWP w Libanie. Zagadnienia te nie były dotąd w Polsce przedmiotem szerszych studiów, a poświęcone jej rozważania skupiały się na tematach związanych z samą OWP, bądź na konflikcie palestyńsko-izraelskim, bądź też na wybranych zagadnieniach funkcjonowania tej organizacji w Jordanii do roku 1970 – ze szczególnym uwzględnieniem tzw. „Czarnego Września”. Podkreślam przy tym, iż bynajmniej nie czynię zarzutu innym badaczom, że tego wątku dziejów nie wyartykułowali, lecz zaznaczam, że rezultatem dotychczasowych badań naukowych są cenne i wartościowe publikacje, które jednak naświetlają wybrane elementy dziejów przedmiotowego konfliktu. Zaistniała zatem płaszczyzna nadal niezbadana, pozwalająca mi na formułowanie nowych wniosków, hipotez i konkluzji.

Przedmiotem niniejszej monografii jest zespół okoliczności oraz ich przebieg i okoliczności wydarzeń składający się na obraz konfrontacji na linii Organizacja Wyzwolenia Palestyny – Państwo Izrael, które miały miejsce na terytorium Libanu w latach 1970-1985. Z racji komplikacji owego procesu, przedmiotem mojej analizy stały się nie tylko kulisy samego powstania OWP, jej funkcjonowanie w ramach niezależnych podmiotów prawa międzynarodowego (początkowo Jordania, a następnie Liban) ale także proces budowania pozycji

poprzez wykorzystanie stanu osłabienia gospodarza. Szczegółowo prześledziłem formy prowadzenia działań zbrojnych, ale przede wszystkim metoda budowy strategii bezpieczeństwa Państwa Izrael w walce z państwami sąsiednimi w okresie od 1970 r., tj. od momentu przeniesienia się struktur Organizacji Wyzwolenia Palestyny do Libanu, do 1985 r., tj. do opuszczenia tego kraju przez OWP w okresie kiedy siedzibą OWP były tereny republiki Libanu (1970-1985). Przedstawiona problematyka nie dotyczy zatem całości trwającego od dziesięcioleci na obszarze Ziemi Świętej konfliktu - czy raczej serii konfliktów izraelsko-arabskich i izraelsko-palestyńskich - oraz jego wpływu na sposób naszej percepcji walczących stron, ale jednej z jego najdramatyczniejszych odsłon.

Pogranicze Libanu i Izraela od dawna stanowiło punkt zapalny Bliskiego Wschodu i od setek lat dochodziło tu do antagonizmów na tle etnicznym i religijnym. W mojej ocenie zatem szeroko rozumiany problem bliskowschodni to nie tylko konflikt między Palestyńczykami a Izraelem - to również skomplikowana siatka historycznych zależności, religijnych separatyzmów oraz politycznych ambicji, realizowanych w większości wypadków cudzymi rękoma, również poprzez wojny zastępcze (ang. proxy war).

Bazą źródłową rozważań były głównie materiały archiwalne przechowywane w zasobie izraelskiego Archiwum Państwowego, muzeów: Izraelskich Sił Obrony w Tel Aviwie, Korpusu Pancernego w Latrun czy Izraelskich Sił Powietrznych w Hatzarim, a także wywiady z uczestnikami działań zbrojnych Izraelskich Sił Obrony.

Szczególnie ważne były źródła oparte o kwerendy prasowe (zarówno polskie, jak i izraelskie oraz libańskie) oraz systematyczny przegląd literatury przedmiotu, opisującej w sposób bezpośredni lub pośredni aspekty wielopłaszczyznowego konfliktu izraelsko-arabskiego i izraelsko-palestyńskiego na tle wydarzeń historycznych i politycznych mających miejsce na Bliskim Wschodzie w XX wieku, pozwoliły mi wyznaczyć pewne prawidłowości dotyczące tych zjawisk w układzie chronologiczno-problemowym zachodzących przemian.

Niezwykle istotnym w mojej ocenie źródłem informacji zamieszczonych w niniejszym opracowaniu są zasoby prasowe - libańskie, izraelskie oraz uzupełniające je amerykańskie i brytyjskie. Interesujące okazały się także polskie opracowania prasowe. Szczególne znaczenie w moich badaniach miały doniesienia medialne hebrajskojęzyczne i arabskojęzyczne, stanowiące kluczowy element i niwelujące problemy badawcze spowodowane faktem, iż niektóre archiwa, ze względu na specyfikę polityczną regionu, pozostają nadal niedostępne. Choć opracowania i źródła hebrajskojęzyczne czy

arabskojęzyczne nie stanowiły bynajmniej marginesu, to jednak z racji na umiędzynarodowienie kwestii obecności izraelskiej w Libanie i konfliktu ze strukturami palestyńskimi również większość autorów zarówno arabskich jak i izraelskich publikowała w języku angielskim. Dotyczy to zarówno szeregu cennych opracowań, jak i wyselekcjonowanych – niestety - z powodów czy to politycznych, czy wojskowych źródeł. Muszę podkreślić, iż znaczna część materiału źródłowego, nawet wydawanego Izraelu czy państwach arabskich jest anglojęzyczna co w znaczny sposób ułatwiło mi pracę naukową. Z racji charakteru analizowanych działań bardzo cennym źródłem informacji były materiały fotograficzne. Uzyskane w ten sposób dane pozwoliły na poszerzoną krytykę innych źródeł i dopełnienie obrazu tego niezmiernie trudnego w percepcji konfliktu.

Głównym problemem badawczym stanowiącym podstawę rozważań zaprezentowanych w omawianej publikacji stało się rozpoznanie i pogłębioną analizę aktywności oraz charakteru działań OWP i Izraela oraz Libanu i Syrii jako tła dla konfrontacji palestyńsko-izraelskiej w ujęciu historycznym. Szczególne znaczenie miał tu niepaństwowy charakter OWP, która nie dość, że była w stanie sprostać wyzwaniom ówczesnej polityki międzynarodowej, to także zdołała odnaleźć się i realnie wpłynąć na kształtowanie przez inne państwa rzeczywistości międzynarodowej na Bliskim Wschodzie w latach 1970-1985. Drugim pod względem znaczenia obszarem dociekań było opisanie dynamiki zmian w budowaniu strategii bezpieczeństwa w regionie przez Państwo Izraela – zarówno w realiach zagrożenia o charakterze symetrycznym, jak i asymetrycznym.

W trakcie badań ustaliłem, że o ile wspomniany aspekt asymetrii konfliktu jest z racji niepaństwowego charakteru OWP kwestią dość oczywistą, to jednak wielowątkowy i wielopłaszczyznowy konflikt rozgrywający się pomiędzy OWP a Izraelem. Mieści się on także w sferze konfliktu symetrycznego i nosi wszelkie znamiona wojny zastępczej. Klasycznego konfliktu prowadzonego na kilku poziomach, z których najwyższym był ten odnoszący się do głównych graczy Zimnej Wojny i roli Bliskiego Wschodu w ich rozgrywkach. Bezpośrednio z niego wynikał poziom rozgrywek regionalnych - Państwa Izrael i sąsiadujących z nim krajów arabskich, który z kolei przerosł się na wykorzystanie przez te kraje nośnej idei pokrzywdzenia narodu palestyńskiego przez powstałe państwo żydowskie i wspieranie palestyńskiego terroryzmu. W kwestiach tych należy zwrócić uwagę, iż w zależności od kontekstu historyczno-politycznego zakładano między innymi wariant włączenia narodu Palestyńskiego w ramy innej silnej arabskiej jednostki politycznej - tu dominowała idea połączenia z Syrią

(wiążąca się z oceną realiów politycznych), ale nie dostrzegano, jak się zdaje, idei odrębnej tożsamości palestyńskiej.

Wynikająca z sytuacji historycznej i politycznej unia z silnym państwem miała w teorii za zadanie zabezpieczyć interesy Palestyńczyków, w praktyce jednak sprowadzała ich do roli użytecznego narzędzia na poziomie konfliktu w skali regionalnej.

Ostatnim poziomem konfliktu stał się – co paradoksalne – najbardziej obecny w świadomości społecznej skomplikowany proces kształtowania się tzw. palestyńskiego dyskursu narodowego, niejako z pominięciem kontekstu unicestwienia przy tym innego państwa. Poziom ten dotyczy zatem dynamiki i sposobu funkcjonowania mechanizmu wykorzystania niezależnego podmiotu prawa międzynarodowego nie tylko jako materii dla tworzenia quasi-państwowego bytu dla innego narodu, ale mechanizmu wykorzystania sytuacji konfliktowej w realizacji własnych założeń politycznych.

Główną tezą niniejszej monografii jest twierdzenie, iż zestawienie konfliktu toczącego się od lat pomiędzy Palestyńczykami a Izraelczykami nie sprowadza się jedynie do konfliktu pomiędzy tymi dwoma narodami i nie dotyczy jedynie niezgody opartej o roszczenia względem fragmentu terenu dawnego Mandatu Palestyny, który w wyniku skomplikowanego procesu historycznego przypadł Izraelowi. W rozpatrywaniu konfliktu na linii OWP – Izrael, mającego za swą scenę terytorium najpierw Jordanii, a potem Libanu, nie powinno się pomijać udziału wszystkich państw regionu, które korzystając z powstałego w 1948 r. konfliktu próbowały osiągnąć swoje cele polityczne, sięgając po narzędzia dyplomatyczne, argumenty siłowe, elementy rozgrywki wywiadów, nie stroniąc przy tym przed użyciem starannie zmanipulowanych elementów nacjonalizmu palestyńskiego dla uzyskania dominującej pozycji w regionie.

W celu rozwiązania postawionej tezy sformowano następujące hipotezy badawcze:

- 1) problem uchodźstwa palestyńskiego odegrał istotną rolę w procesie upadku państwowości libańskiej;
- 2) tożsamość OWP (w tym i jej skomplikowany system funkcjonowania ekonomicznego) pozwalała jej na samodzielną egzystencję bez pomocy ze strony innych podmiotów państwowych;
- 3) OWP dążyła do rozwiązań siłowych, by stworzyć niepodległe państwo palestyńskie;

- 4) trudna sytuacja ludności palestyńskiej po powstaniu Państwa Izrael w 1948 r. stanowiła wygodny pretekst, zręcznie wykorzystywany przez sąsiednie państwa arabskie w ich własnym konflikcie z Izraelem;
- 5) palestyńskie ugrupowania polityczne i zbrojne stanowiły czynnik determinujący ekspansywną politykę władz izraelskich;
- 6) wzrost roli prawicowych chrześcijan w Libanie okazał się korzystny dla prawicowych władz Izraela i wpłynął na poprawienie stanu bezpieczeństwa tego kraju na kierunku północnym;
- 7) konfrontacja Izraela i OWP odzwierciedlała trudności państwa w walce z uczestnikiem niepaństwowym;
- 8) umiędzynarodowienie kwestii bezpieczeństwa Izraela przyniosło konkretne i wymierne skutki;
- 9) usunięcie z Libanu struktur OWP spowodowało zażegnanie pewnej fazy konfliktu;
- 10) usunięcie z Libanu struktur OWP poprawiło w trwały sposób stan bezpieczeństwa Izraela na kierunku północnym.

Te właśnie założenia i aspekty stały się podmiotem badań, gdyż na podstawie ich analizy mogłem zdecydowanie najlepiej uchwycić interesujące mnie procesy rozgrywające się w Libanie w latach 1970-1985.

W celu rozwiązania tezy głównej i odpowiedzi na postawione hipotezy badawcze zastosowałem interdyscyplinarne metody badań z zakresu nie tylko historii, ale także politologii, nauk o bezpieczeństwie czy wojskowości. Dla zobrazowania genezy zachodzących przemian, określenia ich przyczyn i właściwej oceny ich znaczenia zarówno w kontekście militarnym, jak i politycznym oraz międzynarodowym, konieczne stało się poszerzenie wprowadzenie w zagadnienia, będące w zasadzie rozważaniami wstępnymi, obejmującymi omówienie makrootoczenia konfliktu w ujęciu problemowym; w tej części monografii znalazły się także założenia metodologiczne i przedstawienie dotychczasowego stanu badań.

Istotna rola w zobrazowaniu istoty analizowanych problemów została przyznana stronie ilustracyjnej. W monografiach fotografie ilustrujące pewne wydarzenia historyczne traktowane są zazwyczaj jako ozdobnik, jednak w niniejszym opracowaniu znalazło się relatywnie sporo fotografii (w wielu wypadkach nieznanymi), uzupełniających warstwę merytoryczną wykładu. Zabieg ten miał

na celu niejako naturalne odniesienie się do realiów epoki, gdyż wizualna strona konfliktu i skala oddziaływania medialnego w omawianym okresie stanowiła osobną jakość. Część z fotografii umieszczonych w monografii była publikowana na łamach światowych mediów i stanowiły one jeden z podstawowych elementów gry propagandowej wszystkich stron konfliktu. Uznałem zatem, że zestawienie ich z narracją przywołującą w wielu wypadkach materiały prasowe pozwoli w maksymalnie wierny i plastyczny sposób przedstawić omawiane kwestie.

W warstwie narracyjnej wykorzystałem analizę historyczną, analizę zawartości dokumentów i krytykę dostępnej literatury przedmiotu, analizę materiałów i informacji prasowych czy wspomnieniowych. Sięgnąłem także szeroko stosowaną w badaniach nauk społecznych metodę jakościową w postaci wywiadów i rozmów z osobami uczestniczącymi w omawianych wydarzeniach.

W ramach prezentacji wyników moich badań przyjąłem, że istotnym narzędziem pozwalającym na zdefiniowanie tez badawczych jest koncepcja prowencji* konfliktu na linii OWP - Izrael. Warunkuje ona jednoznacznie, że współczesne konflikty (w tym i ten) są bardzo złożonymi zjawiskami społecznymi, dlatego nie można koncentrować się jedynie na ich rozwiązywaniu – czy to militarnym, czy politycznym. Kwantyfikowana przemoc czy negocjacje polityczne nie spowodują wszakże, iż problemy leżące u podstaw konfliktu znikną. W ramach realizacji założeń metodologicznych starałem się zatem rozpatrzeć szerokie tło społeczne, historyczne oraz polityczne konfliktu, aby znaleźć najbardziej trafny sposób zdefiniowania tego konkretnego przypadku.

W mojej ocenie – z racji złożoności zagadnienia – najlepszym sposobem prezentacji wyników badań jest układ chronologiczno-problemowy. Pozwala to na rozpatrywanie konfliktu na linii OWP-Izrael, toczącego się w omawianym okresie w Libanie, na płaszczyźnie nie tylko militarnej i politycznej w postępie czasowym, ale także społecznej i ekonomicznej w poszczególnych aspektach opisywanych problemów.

W pierwszym rozdziale – w celu uporządkowania wyводу – w sposób możliwie przekrojowy omówiłem rolę, jaką odgrywał Liban w początkowej fazie konfliktu izraelsko-palestyńskiego, tj. w latach 1948 - 1970. Starałem się naświetlić wagę tego kraju jako miejsca, w którym znalazła się znaczna rzesza uchodźców palestyńskich, i potencjalnych zagrożeń z tym związanych. Było to celowym zabiegiem z racji konieczności ukazania w dalszej części wyводу sposobu funkcjonowania OWP w sąsiedniej Jordanii oraz okoliczności przeniesienia bojowników i kierownictwa tej organizacji do Libanu po tzw. „Czarnym Wrześniu” 1970 r. Przedstawienie w szerszym kontekście wzrostu roli OWP na

Prowencja to proces badania głównych problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem tych warunków, które prowadzą do sytuacji konfliktowych oraz interpretacją tych elementów środowiska, które mogą wpłynąć na złagodzenie eskalacji i konsekwencji konfliktu. J.W. Burton, *Unfinished Business in Conflict Resolution*. [w:] *Conflict: Readings in Management and Resolution*, red. J.W. Burton, F. Dukes. St. Martin's Press. New York 1990.

arenie polityki bliskowschodniej do roku 1970 miało tu kluczowe znaczenie z powodu traktowania tej organizacji w późniejszym okresie przez państwa arabskie jako narzędzia w ich walce z Izraelem. W podobny sposób omówiłem dynamiczny wzrost potęgi struktur palestyńskich w Libanie po roku 1970.

W rozdziale drugim przedstawiłem w szerszym kontekście międzynarodowym sytuację, jaka wytworzyła się na Bliskim Wschodzie w latach 1967 – 1976. Owa niezmiernie ważna w dziejach tego regionu dekada stanęła pod znakiem nie tylko dwóch wojen izraelsko-arabskich, ale i wzrostu roli OWP w związku z przegraną w owych starciach strony arabskiej. Z tych też to powodów zarówno dla Egiptu i Syrii, jak i dla Jordanii kwestie palestyńskie i rywalizacja o miano największego orędownika tzw. „sprawy palestyńskiej” stały się niezmiernie ważnym elementem gry politycznej, w której OWP przypadała bardzo ważna rola. Organizacja Wyzwolenia Palestyny stała się tym samym istotnym narzędziem w wojnie zastępczej prowadzonej przez te państwa z Izraelem. Dodatkowo nałożyła się na to trwająca w Libanie wojna domowa, podczas której Palestyńczycy stali się głównym czynnikiem destabilizującym.

W rozdziale trzecim zawarłem analizę okoliczności wypracowania nowej strategii bezpieczeństwa Państwa Izrael w kontekście zarówno zwycięskiego zakończenia wojny Yom Kippur 1973 r., ustaleń dotyczących stref dominacji na Półwyspie Synaj i na Wzgórzach Golan, jak i obecności stałego zagrożenia ze strony OWP znajdującej się w Libanie. W mej ocenie kluczową rolę odegrało tu zredefiniowanie strategii obrony Państwa Izrael i jego obywateli w związku ze zmianą kierunku politycznego, jaki nastąpił zarówno w Libanie, jak i w samym Izraelu. Szczególnie ważna z punktu widzenia mojej analizy dalszych wydarzeń była wygrana prawicowych ruchów w Izraelu. Stojący na ich czele Menachem Begin oparł swój model bezpieczeństwa narodowego na zawieraniu traktatów pokojowych najpierw z Egiptem, a następnie wyeliminowaniu zagrożenia ze strony syryjskiej i OWP poprzez podpisanie takiego samego układu z Libanem. Konstrukcja ta została oparta w początkowym okresie na umiędzynarodowieniu kwestii bezpieczeństwa Izraela na kierunku północnym poprzez wyniki polityczne operacji wojskowej pod kryptonimem „Litani”. Dysponując poparciem amerykańskim, Begin zrealizował pierwszą część swych założeń – doprowadził do umiędzynarodowienia kwestii bezpieczeństwa Izraela na kierunku wschodnim i południowym. Nastąpiła także zmiana roli głównego wroga Państwa Izrael – ta kwestia, tj. podpisanie pokoju z Egiptem, kończy ten rozdział.

W rozdziale czwartym przedstawiłem zagadnienia poruszające kluczowy w tamtym okresie w izraelskiej polityce bezpieczeństwa kierunek północny. Obecność OWP, jej rola w wojnie domowej w Libanie oraz kolejne akcje terrorystyczne zostały omówione w sposób możliwie szczegółowy, podobnie jak wydarzenia dowodzące, iż w omawianym okresie tj. od 1979 do 1982 r. Liban stał się miejscem konfrontacji na linii Izrael-Syria. W toku badań ustaliłem, że decydująca rola w przypadku strategii Izraela przypadła jednak najpierw koncepcji libańskiej „strefy bezpieczeństwa” w walce z OWP, a następnie znalezieniu politycznej możliwości usunięcia OWP z tego kraju, co automatycznie przekładałoby się na osłabienie wpływów Syrii. W ostatniej części tego rozdziału zamieściłem charakterystykę postępującej destabilizacji Libanu i kwestii OWP jako wspólnego wroga libańskiej i izraelskiej prawicy. Zwróciłem przy tym szczególną uwagę na fakt, iż obie strony uznały OWP za czynnik determinujący kolejny konflikt, w którym obecność sił izraelskich doprowadziłaby do zmiany układu sił w Libanie na korzyść prawicowych chrześcijan, a tym samym do powstania rządu gotowego podpisać korzystny dla Izraela układ pokojowy.

W rozdziale piątym – ostatnim – omówiłem kwestie izraelskiej obecności wojskowej w Libanie w latach 1982-1985. Operacja „Pokój dla Galilei”, która miała doprowadzić do unicestwienia wrogich w stosunku do Izraela i prawicowych chrześcijan struktur palestyńskich, została w tej części pracy przeze mnie szczegółowo przedstawiona, tak pod względem przebiegu działań wojskowych, jak i od strony politycznej. Przeanalizowałem także okoliczności fiaszki polityki izraelskiej wobec niejednoznacznej gry libańskiej prawicy i wpędzenie kół politycznych i wojskowych Izraela w tzw. „libańskie bagno”. Podniosłem również kwestie usunięcia struktur OWP z Libanu oraz przejęcia jej dotychczasowej roli w wojnie zastępczej przez szyicką organizację Hezbollah.

W zakończeniu oprócz omówienia w formie skrótowej wydarzeń rozgrywających się w Libanie po opuszczeniu tego kraju przez bojowników OWP oraz kolejnych odston konfliktu spowodowanego zmianą układu sił w Libanie na korzyść ugrupowań fundamentalistycznych, sformułowałem wnioski płynące z wywodu oraz analizy przedstawionego materiału faktograficznego.

Jestem przekonany, że zaprezentowane w monografii spojrzenie na tę tematykę będzie wartościowym przyczynkiem do dalszych badań i rzuci światło na możliwość istnienia różnych punktów widzenia na dzieje oraz percepcję konfliktu bliskowschodniego. W toku poszerzania wiedzy w tym obszarze zaobserwowałem istnienie nie tylko starć wielkich ruchów i wielotysięcznych rzesz ludzkich, ale i faktu, iż konflikt ten dotyczył także jednostek

– charyzmatycznych przywódców, nie obawiających się użycia broni dla realizacji własnych celów i ambicji – tym ważniejszych, że decydujących o przebiegu działań i rozwoju sytuacji. W mojej ocenie ważnym elementem monografii stała się także pogłębiona refleksja związana z zagadnieniami percepcji konfliktu rozgrywającego się pomiędzy OWP a Izraelem w Libanie. Moim zdaniem konflikt ten winien być postrzegany także z perspektywy polityczno-militarnej rzeczywistości lat 60., 70. i 80. XX wieku, gdyż badania wzajemnych relacji muzułmańsko–chrześcijańsko–żydowskich w Libanie nie są łatwym zadaniem, składają się bowiem na nie niezwykle skomplikowane uwarunkowania społeczne, kulturowe i historyczne. Mogę wręcz stwierdzić, że Liban poniósł wszelkie możliwe konsekwencje niespójnej polityki państw arabskich, Europy i USA, i nawet dziś – przyjmując miliony syryjskich uchodźców – może ponownie ulec głębokiej destabilizacji wewnętrznej, gdyż los Syryjczyków wypędzonych przez wojnę, islamistów z ISIS oraz dyktaturę prezydenta Bashira al-Asada w niebezpieczny sposób zaczyna przypominać sytuację uchodźców palestyńskich w latach 70. XX wieku.

2.3 Oryginalne naukowe prace twórcze stanowiące uzupełnienie osiągnięcia naukowego

Głównym przedmiotem moich zainteresowań jest - jak wspomniałem - wojskowość i dynamika zmian politycznych oraz analiza tych trwających do dziś procesów, które destabilizują międzynarodowe stosunki polityczne na obszarze Bliskiego Wschodu. Szeroko rozumiane kwestie dotyczące roli Libanu w polityce Syrii i Izraela poruszyłem także m.in. w artykułach (naukowy: „Liban w latach 1970-1985 jako scena syryjsko-izraelskiej wojny zastępczej”, [w:] *The World of Islam. Politics and Society/Świat Islamu. Polityka i społeczeństwo*, vol. 1 Politics/T. 1 Polityka, red. I. Kończak, M. Lewicka, A. S. Nalborczyk, Toruń 2017 oraz popularnonaukowy: „Operacja Litani”, Broń i Amunicja Komandos, Agencja prasowa Altair, Warszawa listopad 2015), w których omawiałem kompleksowo przypadek rozgrywających się tam wydarzeń jako przykład wojny zastępczej.

W artykułach tych nie tylko udowadniam, że w przypadku Libanu równie istotne, a nawet ważniejsze niż uwarunkowania obiektywne, były subiektywne czynniki polityczne głównych graczy w regionie – Syrii i Państwa Izrael - ale i w syntetyczny sposób przedstawiam metody prowadzenia działań politycznych i wojskowych na linii Tel Aviv – Damaszek. W ujęciu historycznym starałem się

w omawianych opracowaniach przedstawić w tym kontekście rolę i funkcję upadłego państwa i działających na jego terenie grup zbrojnych o charakterze niepaństwowym w kształtowaniu polityki zagranicznej.

Duży nacisk położyłem również na specyfikę polityki Hafiza al-Assada oraz jej możliwości wpływania na inne państwo (Liban) w kontekście normalizacji skomplikowanych stosunków z Izraelem. Przez władze w Damaszku Liban był postrzegany jako czasowo jedynie odseparowana syryjska prowincja - z tego też powodu Syria w nieprzejednany sposób dążyła do wytworzenia sytuacji pozwalającej na aneksję Libanu, jednak nie sprzyjał temu zarówno kontekst geopolityczny, jak i silna opozycja libańskich chrześcijan, europejska (głównie francuska) polityka wsparcia oraz izraelski przeciwnik. Narzędziami politycznymi w omawianym okresie dla Syrii stała się zatem wojna zastępcza prowadzona w realiach trwającej w Libanie wojny domowej. Druga strona - izraelska - sięgnęła po umiędzynarodowienie konfliktu i zmianę formuły wojny: od pośredniej po bezpośrednią obecność wojskową.

Odejście od wspomnianej formuły „proxy war” i wzrost znaczenia Syrii w obliczu izraelskiej operacji militarnej w Libanie stały się kolejnym elementem analizy historycznej badanego przeze mnie konfliktu. Równie istotnym elementem dla wskazania szerokiego kontekstu rozważań stało się w mojej opinii nakreślenie w sposób choćby sygnałny zarówno roli Libanu i jego mieszkańców w toczącym się konflikcie, jak i losów samych Palestyńczyków jako zakładników niespełnionych obietnic państw arabskich oraz wyniszczającej naród palestyński działalności innych niż OWP ugrupowań zbrojnych i politycznych. Poważne osłabienie OWP przez Izrael nie rozwiązało w najmniejszym nawet stopniu problemu, gdyż terroryzm rozsiewał się już po całym Bliskim Wschodzie, zaś kluczowymi terenami zagrażającymi bezpieczeństwu Izraela stać się miały od tej chwili Strefa Gazy i Zachodni Brzeg Jordanu. Wojna z Libanem w poważny sposób zaszkodziła Izraelowi i pozwoliła Syrii na zainstalowanie się na terenie zniszczonej wojną domową i działaniami palestyńsko-izraelskim przeciwnika znacznie trudniejszego - Hezbollahu, o czym przywódcy Izraela mieli się boleśnie przekonać w trakcie np. operacji pod kryptonimem „Grona Gniewu”.

Tematyka badawcza poświęcona walce innych palestyńskich grup o charakterze pozapaństwowym z Siłami Obrony Izraela oraz izraelskim działaniom zbrojnym wymierzonym w struktury organizacji terrorystycznych o charakterze fundamentalistycznym, takim jak działająca na terenie Strefy Gazy organizacja Hamas, wpisuje się niejako automatycznie również wpisuje się w zakres moich zainteresowań badawczych i jest jednym z ich głównych filarów.

W tym nurcie do najważniejszych efektów moich badań mogę zaliczyć monografię izraelskiej operacji wojskowej wymierzonej w struktury fundamentalistycznej organizacji muzułmańskiej Hamas przeprowadzonej na przełomie lat 2008-2009 pt. „Płynny Ołów - Izraelska operacja wojskowa w Strefie Gazy 2008-2009”, Tarnowskie Góry, 2014. Monografia ta jest pionierskim na tak szeroką skalę opracowaniem dotyczącym tego konfliktu jakie pojawiło się w polskiej nauce. W mojej opinii wypełnia ono istotną lukę w badaniach dziejów tego jednego z najbardziej zapalnych regionów we współczesnym świecie i poprzez analizę zagadnień prowadzi czytelnika od kwestii ogólnych, w tym historycznego tła, do problemów szczegółowych z zakresu nie tylko polityki bezpieczeństwa, ale i genezy konfliktu, jego funkcji oraz percepcji propagandy jako narzędzia w sterowaniu międzynarodową oceną konfliktu. Podkreślany w moich badaniach dotyczących tej operacji wojskowej medialny i propagandowy kontekst konfliktu izraelsko-palestyńskiego stanowi interesujący temat dla badań nie tylko z zakresu historii, ale i wojskowości, z powodu wykreowanej tam sytuacji walki o status ofiary, która odgrywa bardzo ważną rolę w tym sporze. Jest to jeden z najciekawszych moim zdaniem aspektów analizy tej odsłony toczącego się na Bliskim Wschodzie konfliktu i jak przyjąłem, równie ważnym jak działania ofensywne czy pasywne strony izraelskiej, która w odpowiedzi na kolejne zamachy terrorystyczne buduje na terytoriach palestyńskich mur bezpieczeństwa.

Poszerzona analiza wybranych aspektów tej operacji – zwłaszcza wspomnianej funkcji mediów w konflikcie zbrojnym - znalazła się w artykułach i rozdziałach monografii, m.in. w „Polityczne aspekty w izraelskiej operacji „Płynny Ołów”2008-2009”, [w:] Historyczne uwarunkowania polityki bezpieczeństwa w aspektach współczesnych zagrożeń, red. P. Korzeniowski, A. Olejko, W. Wierzbieniec, K. Mroczkowski, Rzeszów 2013.

Pozostając w nurcie badań nad przebiegiem izraelskiej operacji militarnej w Strefie Gazy na przełomie 2008 i 2009 r., w oparciu o szczegółową analizę przypadku starałem się uwypuklić rolę polityki i mediów w konflikcie izraelsko-palestyńskim. To ujęcie wydarzeń toczących się w Strefie Gazy w czasie operacji pod kryptonimem „Płynny Ołów”, które nie mogły zostać pominięte ani przez agencje prasowe, ani przez nadawców telewizyjnych serwisów informacyjnych, ani też wydawców prasy drukowanej, stanowią interesujący przyczynek do dalszych badań nad rolą mediów w działaniach polityczno-wojskowych. Aspekty te zostały podniesione w artykule pt.: „Kontekst medialny jako narzędzie walki na przykładzie izraelskiej operacji „Płynny Ołów” 2008-2009”, [w:] Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku, Zbiór studiów, Tom 4. red. M. Gietkowski, Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2017.

W tym miejscu zmuszony jestem odnotować, iż kwestie wojskowe i historyczne omawiane z perspektywy użycia mediów jako narzędzia politycznego czy zbrojnego nastrożają pewnych trudności, zwłaszcza jeśli zamierza się posiłkować szeroką gamą przykładów ich zastosowań w przypadku omawianej operacji „Płynny Ołów”. Moim celem badawczym było także zwrócenie uwagi na pewne uniwersalne mechanizmy, właściwe współczesnym odbiorcom obrazu konfliktów zbrojnych i powiązanie ich z analizą historyczną wydarzeń w kontekście ich roli jako elementu manipulacji obrazem wydarzeń i ich percepcją przez uczestnika nie mającego głębszej wiedzy na temat przyczyn konfliktu – tego rodzaju podejście stanowi pewne novum w badaniach historycznych w Polsce. Omówienie kolejnych studiów przypadku zawarłem także w artykule o charakterze popularnonaukowym pt.: „Operacja Płynny Ołów”, e-Terrorizm.pl nr 4 / 2015 (40), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów. symbolicznym, ten zaś nierozzerwalnie i bezpośrednio łączy się z komunikacją, a ta z funkcją.

Jednym z najważniejszych obszarów moich zainteresowań badawczych są kwestie związane z nie tylko z zakresem funkcji obronnych, jakie realizowały Siły Obrony Izraela od początku swego istnienia, jak omówiłem to wcześniej, ale i z historią żydowskich ugrupowań zbrojnych i terrorystycznych funkcjonujących przed powstaniem Państwa Izrael w 1948 r. Warty podkreślenia jest przy tym fakt, że przywołana w monografii pt.: „Wojna i „Pokój dla Galilei”. Militarne i polityczne konfrontacje Organizacji Wyzwolenia Palestyny i Państwa Izrael na terytorium Libanu w latach 1970-1985” historyczna rola prawicy izraelskiej stanowi niezmiernie interesujący obszar badawczy. Z jednej strony badacze historii Bliskiego Wschodu podkreślają jej nacjonalistyczne dążenie do wchłaniania coraz większego terytorium, które spowodowały rozlanie się fali wojennego ludobójstwa na coraz większy teren, z drugiej zaś - w mojej ocenie i w oparciu o wnioski płynące z moich badania dotyczących dziejów polityczno-wojskowych Państwa Izraela - będący ikoną izraelskiej prawicy Menachem Begin pozostaje jednym z największych mężów stanu XX wieku. Manachem Begin i dowodzona przez niego prawicowa grupa zbrojna, jaką był Irgun Zewi Leumi (Etzel), pozostają nie tylko jednymi z najbardziej frapujących epizodów w dziejach narodu żydowskiego i Państwa Izrael, ale i swoistym wyznacznikiem trendów historii politycznej tego kraju.

W tym też nurcie badawczym znalazły się także inne artykuły naukowe i popularnonaukowe mojego autorstwa, do których zaliczyć mogę: „Walka bez względu na straty – wybrane aspekty działalności Irgun Zewi Leumi”, [w:] „Bezpieczeństwo - Wojskowość -Wychowanie”: księga pamiątkowa z okazji 70-

lecia urodzin prof. dr. hab. Lecha Wyszczelskiego, red. Aneta Niewęgłowska, Małgorzata Wiśniewska, Siedlce 2012; K. Mroczkowski, E. Czop, „Między mitycznym antysemityzmem, politycznym pragmatyzmem i sojuszem, którego oficjalnie nie było. Wybrane aspekty współpracy polskich władz wojskowych i żydowskiej prawicy w latach 1938 -1944”, [w:] „UR Journal of Humanities and Social Sciences”, Rzeszów 2018 oraz wywiad z członkiem Irgunu, kustoszem muzeum Irgun Zewi Leumi (Etzel) w Tel Aviwie Isaakiem Ben – Nachmiasem pt.: „Ja, terrorysta z Irgunu.”, e-Terroryzm.pl nr 11 / 2014 (35), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2014.

W mojej opinii te kwestie pozostają w ścisłej spójności z głównym nurtem moich badań nad szeroko rozumianą problematyką bliskowschodnią, gdyż zarówno działalność, jak i postać Menachema Begina (wykształconego w Warszawie prawnika, lidera najpierw organizacji Betar, a potem Irgun, żołnierza Armii Polskiej na Wschodzie i weterana antybrytyjskiej partyzantki żydowskiej w Mandacie Palestyny) wymaga nie tylko dalszych badań historycznych, ale i ukazuje istnienie ścisłej koordynacji działań Państwa Izrael w budowaniu jego pozycji międzynarodowej w XX wieku.

Wskazywany przeze mnie kontekst wariantowych działań, mających na celu stworzenie korzystnej pozycji Izraela w sytuacji otoczenia przez wrogie państwa arabskie, stanowi nie tylko przyczynek do omówienia roli różnych grup politycznych w historii – również wojskowej – tego kraju, ale również pozwala na wyodrębnienie kolejnych problemów badawczych, umożliwiających przeprowadzenie spójnej analizy całej architektury politycznej, wynikającej z postkolonialnej spuścizny regionu Bliskiego Wschodu.

Przyjęte w ten sposób założenia badawcze z jednej strony obejmują treści zestawiające grupy działań politycznych i wojskowych Izraela na zdefiniowanym w początkach XX wieku przez Wielką Brytanię regionie Mandatu Palestyny. Równocześnie zebrany w trakcie badań materiał poddałem ocenie krytycznej i wnikliwej analizie, pozwalającej na sformułowanie kolejnych wniosków dotyczących tym razem historycznej roli brytyjskiej polityki postkolonialnej.

Bliski Wschód w strategii Londynu odgrywał szczególną rolę, jako centralna linia łącząca terytoria imperium. W mojej ocenie tak prowadzona przez Brytyjczyków polityka umiejętnego podsycania nadziei i koniunkturalnych konfliktów doprowadziła nie tylko do niekontrolowanego wzrostu napięcia i długiej serii krwawych starć w Mandacie Palestyny na przestrzeni lat 1917 – 1948, ale i na długie lata ukształtowała stosunki izraelsko – brytyjskie. W efekcie tak ukierunkowanych analiz, mieszczących się w moim głównym nurcie

badawczym, powstały m.in. następujące artykuły publikowane zagranicą i w kraju: E. Czop, K. Mroczkowski, „Operacja kadesh/musketeer z 1956 r. jako pokłosie II wojny światowej”, [w:] Ljudia i Tiechnika u wznacznich bitwach switowich wojen XX stuletia, Zbirnik tez dopowidiej, Miżnarodnoj naukowej konferencii, Lwiv .2017; „„Twierdza Izrael” czyli rozważania o konflikcie izraelsko-palestyńskim w krzywym zwierciadle”, e-Terrorizm.pl nr 11 / 2014 (35), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów.

Pokłosiem zainteresowania historią poczynań brytyjskich wykroczyłem nieco swoimi zainteresowaniami poza wspomniany wcześniej obszar tzw. Żyźnego Półksiężycza. Zainteresowały mnie także i inne kwestie brytyjskiej obecności politycznej i wojskowej na Bliskim i Środkowym Wschodzie w drugiej połowie XX wieku. Opublikowany m.in. artykuł pt.: „Tworzenie lokalnych struktur wojskowych jako brytyjski mechanizm kontroli nad państwami regionu Zatoki Perskiej w latach 60. XX w.”, [w:] „UR Journal of Humanities and Social Sciences”, Rzeszów 2018, jest efektem szerszych badań prowadzonych w londyńskim National Archive, Kew, poświęconych funkcjonowaniu brytyjskiego obecności militarnej i politycznej w rejonie Zatoki Perskiej w kontekście zmiany w podejściu do kwestii polityczno-wojskowych po kryzysie sueskim 1956 r.

Ten aspekt dziejów polityczno-wojskowych regionu Zatoki Perskiej przedstawiłem także w wygłoszonym we Lwowie i zgłoszonym jako komunikat referacie pt.: „Działania brytyjskie w Omanie w latach 1958 oraz 1970-1975 jako przykład zmiany doktryny użycia sił zbrojnych Wielkiej Brytanii jako narzędzia politycznego po roku 1956”, [w:] Wikliki politiki bieźpieki: istoria i suczasnist, Lwiv 2018.

Zebrany i usystematyzowany materiał źródłowy wsparty o szereg nigdy nie publikowanych wspomnień i wywiadów z uczestnikami działań militarnych w Omanie ma zaowocować złożeniem do druku monografii pt.: „Wyślijmy tam SAS - Brytyjskie zaangażowanie militarne i polityczne w Omanie w latach 1954-1979”. Monografia ta wyraźnie stawia problemy i otwiera perspektywy badawcze dla dalszych szczegółowych studiów źródłowych oraz komparatystycznych, a także proponuje nowe interpretacje roli czynników wojskowych w polityce brytyjskiej względem szeroko rozumianego Bliskiego Wschodu w ujęciu historycznym. Praca ta w momencie przygotowywania niniejszego autoreferatu jest w fazie końcowych przygotowań redakcyjnych przed przedłożeniem jej do recenzji wydawniczych.

3. POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-BADAWCZE

3. Statystyka najważniejszych publikacji

Korzenie moich zainteresowań badawczych związanych z dziejami Bliskiego Wschodu w XX wieku sięgają czasów przygotowywania rozprawy doktorskiej dotyczącej operacji zrzutowych i terenów odbioru zrzutów w południowych okęgach AK w okresie II wojny światowej. W trakcie tych badań miałem niepowtarzalną możliwość przeprowadzić szereg wywiadów z uczestnikami tych wydarzeń. Z ich relacji wyłonił się interesujący pod względem badań historycznych obraz istnienia szeregu mało eksponowanych powiązań – wymagających dalszych poważnych badań historycznych – pomiędzy dziejami wojskowymi II RP, ZWZ-AK, Armii Polskiej na Wschodzie i kwestiami politycznych ruchów i organizacji żydowskich, m.in. żydowskiej prawicy, organizacji Irgun. Dało mi to bodziec do szerszego spojrzenia na aspekty historii polityczno-wojskowej XX stulecia i określenia kilku najbardziej interesujących mnie zakresów tematycznych.

Do publikacji powstałych w tym nurcie mogę zaliczyć m.in.: „Generał-ojciec. Zaangażowanie w przerzut syna „Stasinka” Sosabowskiego w świetle wspomnień”, [w:] Polskie wojska spadochronowe w II wojnie światowej. W 120. rocznicę urodzin generała brygady Stanisława Sosabowskiego, pod red. J. Zuziaka, Warszawa 2012. Artykuł ten w niebezpośredni sposób wiąże się z zagadnieniami bliskowschodnimi, a cytowany w nim Stanisława Aronsona, żołnierz Armii Krajowej, uczestnik Powstania Warszawskiego i podkomendny tytułowego Stanisława Sosabowskiego (juniora) to również późniejszy oficer Izraelskich Sił Obrony i uczestnik działań w Libanie w 1982 r.

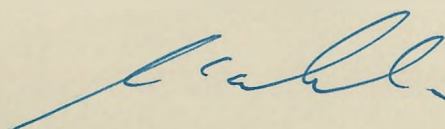
Prace tego typu pozwoliły mi na rozwój warsztatu naukowego poprzez m.in. krytyczny stosunek do literatury naukowej, do poznawanych faktów oraz dały mi umiejętność poprawnego rozumienia i interpretacji dziejów wojskowych na różnych poziomach. Dzięki pracy naukowej, której wynikami były inne artykuły takie jak np. „Lotniczka w za dużym mundurze... - Janina Lewandowska”, [w:] „Katyń 1940. Walka o prawdę”, red. Wojciech Lis, Toruń 2012; „Nad orła lżejszy od Iwa mocniejszy”. Generał Ludomił Antoni Rayski we wspomnieniach

i relacjach”, [w:] Bohaterowie i duma, 100 lecie Związku Strzeleckiego w Rzeszowie, red G. Ostasz, J. Magdoń, W Paruch, Rzeszów 2014; „Operacja „Dragon Rouge/Noir – etos dowódczy”, [w:] O powinnościach żołnierskich, T. III, pod red. A. Drzewieckiego, Oświęcim 2016; rozwinąłem umiejętności rozumienia celów i zasad związanych z wojskowością i polityką w XX wieku, analizy przyczyn i konsekwencji współczesnych kwestii historycznych oraz wojskowo-politycznych.

Do opracowań o charakterze popularnym, kwalifikujących się do tego zakresu, wpisują się także: „Biała sukienka jest już gotowa.”, e-Terroryzm.pl nr 1 / 2015 (37), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów, „Dwójkarz – płk. Włodzimierz F. Gulin.”, e-Terroryzm.pl nr 2 / 2015 (38), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów, „Pilot Eskadry Specjalnej 1586”, e-Terroryzm.pl nr 3/ 2015 (39), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów, str. 73-78; „Koniec wojny w północnych Niemczech”, e-Terroryzm.pl nr 15 / 2015 (41), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów; „Cichociemny „Wiking” życiorys niepokorny.”, e-Terroryzm.pl nr 6 / 2015 (42), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów; „Zamach na króla Hassana II”, e-Terroryzm.pl nr 9 / 2015 (45), Internetowy Biuletyn Instytutu Studiów nad Terroryzmem, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów.

Osobną sferą zainteresowań naukowych i badawczych, która leży u podstaw mojego zainteresowania historią jako nauką i która skłoniła mnie do zawodowego zajęcia się analizą dziejów wojskowych w XX wieku jest historia lotnictwa i działań specjalnych w kontekście lotniczym oraz wspomnianych wyżej operacji zrzutowych w okresie II wojny światowej. W tej sferze mogę także wymienić kilka głównych nurtów – wynikających zasadniczo z chronologii opisywanych wydarzeń. Do opracowań o charakterze naukowym poświęconych lotnictwu w operacjach czasu Wielkiej Wojny Lat 1914-1918 należy monografia: K. Mroczkowski, A. Olejko, K. Zielińska, „Skrzydła i ludzie wielkiej wojny 1914–1918 Tom I: Samolot narzędziem walki. Od bitwy nad Marną do wojny pozycyjnej na Zachodzie 1914–15”, Kraków 2012. Opracowanie to, powstałe jako współautorska monografia, poświęcona początkowemu okresowi lotnictwa wojskowego i jego użyciu w pierwszych dwóch latach Wielkiej Wojny, jest pierwszą na taką skalę próbą przybliżenia nowych faktów z historii lotnictwa I wojny światowej w oparciu o niewykorzystane dotychczas źródła archiwalne oraz szeroki wybór opracowań naukowych autorstwa międzynarodowego grona

badaczy. Do tego samego nurtu mogę zaliczyć monografię mojego autorstwa pt.: „Lotnictwo Wielkiej Wojny nad Małopolską”, Brzesko, 2014; oraz K. Mroczkowski, K. Wielgus, „Fliegerkompanie 7, krakowska kompania lotnicza na Wielkiej Wojnie”, Kraków 2014; a także artykuły: „Pomiędzy propagandą a rzeczywistością - Wielka Wojna w Galicji w oparciu o doniesienia prasowe i pamiętniki.”, [w:] „Lotnictwo w Przełamaniu Gorlickim 1915 r.”, red. A. Olejko, A. Kharuk, Gorlice 2015; Plany rozwojowe lotnictwa niemieckiego na rok 1917 w świetle doświadczeń z lat 1915–1916”, [w:] Od Gorlic po Kaukaz, Lewant, Alpy i Adriatyk, czyli lotnictwo na froncie wschodnim, nad Bałkanami i na Bliskim Wschodzie 1914–1918, red. A. Olejko, P. Korzeniowski, G. Artl, Rzeszów 2017.

Omówienie kwestii operacji lotniczych z lat 1939-1944 znalazły miejsce w następujących monografiach: K. Mroczkowski, A. Olejko, „Szachownice nad okupowaną Europą”, Rzeszów 2011; K. Mroczkowski, A. Olejko, „Nocnych lotów świadectwa – Polskie Dywizjony Bombowe w latach II wojny światowej we wspomnieniach” Kraków 2011; A. Olejko, K. Mroczkowski, „Mosty które rozwiesiła noc” Warszawa 2011. Wymienione powyżej opracowania historyczne dotyczące tematu czy to operacji dywizjonów bombowych Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie, czy też lotów z pomocą dla Armii Krajowej, powstały w oparciu o kwerendy w archiwach polskich i zagranicznych – głównie londyńskiego Studium Polski Podziemnej, Instytutu Polskiego i Muzeum gen. Władysława Sikorskiego, Stowarzyszenia Lotników Polskich w Wielkiej Brytanii i Fundacji Charytatywnej Stowarzyszenia Lotników Polskich. Dzięki nim udało się opublikować wyniki badań historycznych uzupełnione o statystyki bojowe, dokumenty i unikatowe materiały wspomnieniowe. W efekcie powstały w zasadzie pierwsze tak bogate monografie operacji zrzutowych oraz lądowań w okupowanej Polsce w okresie II wojny światowej. Szczególne miejsce w moim dorobku naukowym zajmuje monografia pt.: „Powroty z domu...” 1596 Eskadra Specjalnego Przeznaczenia”, Kraków 2013, przedstawiająca dzieje operacji specjalnych z użyciem lotnictwa jednostek należących do Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie w okresie II wojny światowej w świetle dokumentów i wspomnień uzyskanych także w trakcie kwerend we wspomnianych wcześniej archiwach. Tematyki operacji lotniczych – jednak pod kątem roli i funkcji terenów odbioru zrzutów - dotyczył m.in. artykuł: „O zrzutowiskach i lądowiskach Armii Krajowej jako dobrach kultury narodowej”, [w:] Pomniki dziedzictwa lotniczego Polski, red. S. Januszewski, Wrocław 2013.

Przywołana kwerenda w źródłach pozyskanych w Stowarzyszeniu Lotników Polskich w Wielkiej Brytanii oraz w zasobach Biblioteki Naukowej i Archiwum im B. i O. Cumfów w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie pozwoliła na wydanie dwóch monografii – autorskiej i współautorskiej pt.: „Trzy bez atu...

z Polandami” Polskie Siły Powietrzne na Zachodzie w zbiorach Muzeum Lotnictwa Polskiego”, Kraków 2016; oraz K. Mroczkowski, E. Cuber-Strutyńska, „Nieliczni z Nielicznych” Polskie Siły Powietrzne na Zachodzie w wybranych dokumentach i relacjach”, Kraków 2016. Monografie te, będące interdyscyplinarnymi połączeniami opracowań historycznych poświęconych dziejom Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie, wyborów dokumentów i wspomnień oraz katalogów naukowych zbiorów Muzeum Lotnictwa Polskiego wpisują się w trzeci nurt moich zainteresowań badawczych – muzealnictwa.

Muzealnictwo i ochrona historycznego dziedzictwa kulturowego stanowiło od lat ważną dziedzinę mojej pracy naukowej, co skłoniło mnie między innymi do badania różnych aspektów historii lotnictwa. Pozwoliły one na publikacje m.in. monografii poświęconej jednemu z zachowanych w zbiorach Muzeum Lotnictwa Polskiego, unikatowego polskiego samolotu szkolno-treningowego „PWS-26”, Kraków 2012; czy innych opracowań i aktywności naukowych oraz ekspozycyjnych związanych z muzealnictwem lotniczym. Do najważniejszych autorskich osiągnięć w tej dziedzinie mogę zaliczyć stworzenie koncepcji merytorycznej i kuratela wystaw: „Ojczyźnie można służyć wszędzie. Jadwiga Piłsudska, Anna Leska i Stefania Wojtulanis w Air Transport Auxiliary” - 2008; „Lotnicze dziedzictwo Małopolski wystawa w 100-lecie lotnictwa w Krakowie i w Małopolsce” - 2010; „Archeologia lotnicza” - 2010; autorstwo koncepcji aranżacji oraz założeń historycznych i merytorycznych nowej stałej wystawy w Gmachu Głównym Muzeum Lotnictwa Polskiego – 2010; „Przeciw bolszewikom. Polskie eskadry w wojnie 1919 – 1920” – 2011; „Frank Piasecki i inni...” - 2011; „Halifax kapitana Omyłaka” - 2014; „Skrzydła Wielkiej Wojny, Małopolska 1914-2014” - 2014 (wyróżniona w konkursie Wydarzenie Historyczne Roku 2014).

Oprócz tego czynnie uczestniczyłem w pracach naukowych i badawczych Muzeum Lotnictwa Polskiego na zasadach współpracy merytorycznej przy tworzeniu koncepcji m.in. następujących projektów muzealnych i ekspozycyjnych: „Janusz Meissner. Życie jak scenariusz” - 2012, „Orzeł nad Śląskiem - Historia lotnictwa – wydarzenia i pionierzy” – 2013; „Pomiędzy polską szachownicą a słowackim dwojkrżom - słowaccy żołnierze na ziemiach polskich 1914 – 1945” - 2014; „31. i 34. Dywizjon SAAF a Powstanie Warszawskie w 70 rocznicę” - 2014; „90 rocznica lotu Warszawa - Tokio - Warszawa. Bolesław Orliński - pilot rajdowy” - 2016; „For Your Freedom and Ours. Historia Dywizjonu 307” - 2016.

Działalność o charakterze muzealnym przejawia się nie tylko w wymienionych powyżej projektach ekspozycyjnych – należą do niej także prace pozostające

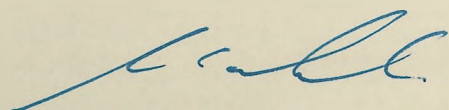

w nurcie popularnonaukowym, które uważam za równie ważne dla badań nad tożsamością kulturową oraz pracą naukową muzealnika. Do najważniejszych publikacji i osiągnięć naukowych mogę w tej grupie zaliczyć: „Lotnicze dziedzictwo Małopolski - wystawa w 100-lecie lotnictwa w Krakowie i w Małopolsce” 2010; autorstwo koncepcji aranżacji oraz założeń historycznych i merytorycznych nowej stałej wystawy w Gmachu Głównym Muzeum Lotnictwa Polskiego.

Rok 2012 był przy tym szczególnie ważny, gdyż wówczas to ukazała się drukiem publikacja „Frank Piasecki and the Other Polish Aviation Designers...” wydana w ramach Polish Aviation Museum Exhibition, Museum of Flight Seattle, USA podczas której byłem autorem koncepcji merytorycznej i przestrzennej, kuratorem i autorem katalogu naukowego wystawy. Wygłosiłem wówczas także podczas wernisażu wkład inauguracyjny pt.: „Frank Piasecki and the Other Polish Aviation Designers..”, Museum of Flight, Seattle, w dniu 11 listopada 2012 r.

Oprócz wyżej wspomnianych projektów ekspozycyjnych do moich autorskich osiągnięć na polu muzealnictwa mogę zaliczyć opracowanie programów konserwatorskich: samolotu Li-2 - 2008; samolotów z tzw. kolekcji berlińskiej – Sopwith F.1 Camel, Halberstadt CL.II, LFG Roland D.VI, - 2013/2014, samolotu MD12F – 2017; samolotu LWD Żuraw – 2017.

Opisany dorobek związany z pełnieniem funkcji Głównego Inwentaryzatora Zbiorów i bez mała dwudziestoletnią aktywnością zawodową z dziedziny muzealnictwa i ochrony dziedzictwa kulturowego, stały się podstawą nadania mi przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego stopnia zawodowego „Kustosza Dyplomowanego” (decyzja DDK/DEC.KWAL/465/2014 z dnia 28 października 2014 r.). W uznaniu mej pracy muzealniczej i za zasługi dla kultury polskiej zostałem także odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. Jestem także członkiem The International Council of Museums (ICOM).

3.2 Udział w projektach naukowo-badawczych, uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

Efekty moich badań prezentowałem również podczas licznych wystąpień na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Łącznie wziąłem udział w trzydziestu konferencjach krajowych oraz dziewięciu międzynarodowych, spośród których pięć odbyło się w ośrodkach zagranicznych (USA, Republika Federalna Niemiec, Republika Czeska, Ukraina). We wszystkich brałem czynny udział wygłaszając przygotowane referaty naukowe lub przedstawiając wyniki mej pracy w formie komunikatów. Samodzielnie zorganizowałam jedną konferencję krajową, a we współpracy sześć kolejnych (w tym cztery międzynarodowe). Do najważniejszych konferencji z dziedziny historii i muzealnictwa (organizowanych i współorganizowanych przeze mnie) mogę zaliczyć : „NATO - historia i współczesność - A.D. 2009” - Kraków 2009; „Podkarpacki Wrzesień Polityczne i militarne aspekty wojny obronnej Polski” - Rzeszów 2009; „Muzea dla Edukacji” – Kraków 2010; „Historyczne uwarunkowania polityki bezpieczeństwa w aspekcie współczesnych zagrożeń” - Rzeszów 2012; „Lotnictwo w przełamaniu gorlickim 1915” - Gorlice 2015; „Od Gorlic po Kaukaz, Lewant, Alpy i Adriatyk – czyli lotnictwo na froncie wschodnim, nad Bałkanami i na bliskim wschodzie 1914-1918” - Gorlice 2016, „Manfred von Richthofen i jego polscy krewni” - Rzeszów 2017.

Prowadziłem także i inną działalność naukową o charakterze popularyzatorskim – do tego rodzaju aktywności mogę zaliczyć np.: prowadzenie paneli dyskusyjnych oraz wykład pt.: „Błędy historyczne w wybranych dziełach filmowych” w trakcie Festiwalu „Militaria w POPkulturze”, Arteteka – Kraków 2017. Do projektów z zakresu komercjalizacji wiedzy historycznej mogę także zaliczyć: 2008/2009 - „Ostatni z nielicznych...” - reżyseria filmu dokumentalnego poświęconego dziejom Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie; „Tragedia załogi R-XIII” - reżyseria filmu paradokumentalnego poświęconego epizodom działań wojennych polskiego lotnictwa nad Pierwszą Republiką Słowacką we wrześniu 1939 r.; udział w opracowaniu merytorycznych założeń programu pt.: „Wirtualne zwiedzanie hangaru Skrzydła Wielkiej Wojny - Małopolska 1914-2014 i hangaru NATO 1949-2009”; opracowanie merytoryczne i stworzenie koncepcji ekspozycji czasowej pt.: „Polska myśl techniczna w przemyśle lotniczym” - zaprezentowanej w czasie XXIV Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego MSPO w Kielcach; współpraca programowa przy projekcie edukacyjno – ekspozycyjnym pt.: „For Your Freedom and Ours. Historia Dywizjonu 307” Muzeum Lotnictwa Polskiego we współpracy z 307 Squadron

Project z Exeter UK – 2016; „Europejskie Dni Dziedzictwa w Muzeum Lotnictwa Polskiego” - 2016; „Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich w Muzeum Lotnictwa Polskiego – 2016; cykl imprez kulturalnych i ekspozycyjnych w ramach projektu: „Tydzień osób niepełnosprawnych - „Kocham Kraków z Wzajemnością” – 2017; „Europejskie Dni Dziedzictwa” - 2017.

4. DYDAKTYKA

W latach 2010–2018 pracowałem na stanowisku adiunkta w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego i prowadziłem zajęcia dydaktyczne dla studentów z kierunków: historia, kulturoznawstwo i turystyka historyczna. Realizowany program obejmował następującą tematykę:

Wstęp do badań historycznych;

Historia myśli wojskowej;

Historiografia wojskowości polskiej;

Wojsko w okresie powstań narodowych;

Nauki o polityce;

Europa środkowa a procesy globalizacyjne;

Zarys dziejów stosunków międzynarodowych;

Komercjalizacja wiedzy historycznej;

Muzealnictwo i sztuka wystawiennicza;

Wstęp do muzealnictwa historycznego;

Muzea barwy i broni;

Kolekcjonerstwo i muzealnictwo w Europie Wschodniej;

Projektowanie i organizacja wystaw;

Turystyka militarna;

Marketing i zarządzanie w turystyce

Źródła finansowania w kulturze i turystyce

Oprócz w/w działalności uczestniczyłem czynnie również w innych mniejszych projektach i wydarzeniach, obejmujących organizowanie lub współorganizowanie popularnonaukowych konferencji naukowych, odczytów, współpracę z krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi i stowarzyszeniami popularyzującymi wiedzę, organizowanie spotkań z młodzieżą, itp.

dr Krzysztof Mroczkowski
